

ÓVÓNÓ

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

ÓVÓNŐ

Feladatok és tevékenységek

Amikor egy óvoda udvarának kerítése mellett járókelőként elhaladunk, irigykedve lessük a vidáman és felszabadultan játszó nebulókat. Bizony sok felnőtt szeretne a helyükben lenni. Ha viszont az óvónők szerepébe képzeljük magunkat, rögtön az ötlük az eszünkbe: „hát, nem lehet könnyű dolguk”. Miközben egy-egy gyerekcsoporttal énekelnek, fogócskáznak vagy körjátékot játszanak, az udvar másik sarkában játszó többi apróságot is szemmel tartják és ügyelnek arra, hogy a gyerekek a játék hevében ne okozzanak kárt magukban és társaikban. Ha pedig mégis történik valami baleset, akkor a lélekjelenlétüket megtartva a helyzetnek megfelelően, gyorsan cselekedjenek, hogy visszaálljon a rend. Ez bizony szinte állandó figyelmet és nagy türelmet igényel az óvónőtől.

Mit csinál az óvónő, óvodapedagógus?

Az óvodában a nevelőmunkát az óvodapedagógus végzi. A hivatalos elnevezés azt jelzi, hogy e szakember férfi vagy nő egyaránt lehet. Mivel ezen a területen többségben a nők látják el ezt a munkát, így a pálya megnevezésekor még mindig az óvónő elnevezés használata elterjedtebb.

Napi tevékenysége során gondozza a rábízott 3-6, esetleg 7 éves gyermekeket, valamint nevelési és fejlesztési feladatokat lát el. Fejlesztő tevékenységei során olyan foglalkozásokat vezet (pl.: meseolvasás, szerepjáték, képzőművészeti alapfogások megismerése, stb.), amelyek hozzájárulnak a gyerekek fizikai, értelmi-lelki és szociális fejlődéséhez, továbbá elősegítik az iskolaérettségük kialakulását.

Az óvodai nevelés általános feladatai

Az *egészséges életmód alakítása* a gyermek testi fejlődését segíti elő.

Az óvónő gondoskodik a gyermekek étkezéséről, öltözéséről, testápolásáról és pihenéséről. A gondozási tevékenységét nagyban segíti a dajka, újabb elnevezéssel pedagógiai asszisztens. Továbbá a rend és tisztaság helyreállításában is rá számíthat.

Az egészség fenntartásához tartozik a gyerekek mozgásigényének kielégítése, a test életkornak megfelelő edzése és a harmonikusan összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.

Az **érzelmi nevelés** a gyermekek érzelmi biztonságának kialakítását célozza, hogy a gyerekeket itt is mindennap otthonos, derűs, szeretet-teli légkör vegye körül. A *szocializáció* szempontjából különösen jelentős a közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlása. Ezáltal elsajátíthatja a társaihoz és az óvodában dolgozó felnőttekhez való emberséges viszonyulást és az együttműködés formáit.

Az **értelmi fejlesztés, nevelés** a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára építve olyan változatos tevékenységeket kínál, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhet a természeti és társadalmi környezetről. E spontán szerzett tapasztalatokat további foglalkozásokon az óvónő irányításával bővítik, rendszerezik. Nagy hangsúlyt fektetnek az értelmi képességek és a kreativitás fejlesztésére.

Az egészséges és kiegyensúlyozott fejlődéshez szükséges a **napirend**, a rendszeresen visszatérő programok és a kiszámíthatóság érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekekben. A napi- és heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják. A jó napirend rugalmasan alkalmazkodik a gyermekek és családjuk életéhez is. Így az óvodákban, a programjukban hivatalosan meghirdetett fejlesztő foglalkozásokat délelőtt 9 órától kezdik meg, miután a gyerekek többsége megérkezett. A reggeli elfogyasztása nem kötelező; a terem egyik sarkában lévő asztalhoz a megéhezett gyermek odamegy és a kikészített ételekből (pl.: péksütemény, müzli, vaj, lekvár, felvágott, stb.) önkiszolgáló módon elkészíti és a kis asztalhoz ülve elfogyasztja a reggelijét. Ha a szülő napi- és munkarendje engedi gyermekét ebéd után hazaviheti, a késő délutánig dolgozó szülők gyermekeivel pedig valamelyik hosszúnapos óvónő játszik, kiscsoportos vagy egyéni foglalkozás keretében.

A napirendben a folyamatosság is érvényesül. A játékos-fejlesztő, mozgásos és pihentető elfoglaltságok váltják egymást, figyelembe véve a csoport gyermekeinek testi, idegrendszeri és lelki fejlettségi szintjét és egyéni sajátosságait.

Az óvodapedagógus szakmai feladatai

Nagy- és kiscsoportos vagy egyéni foglalkozás során *együtt játszik a gyerekekkel*. Egyes elfoglaltságokat ő kezdeményez és irányít, de sokszor vesz részt a gyerekek által javasolt és vezetett játékokban.

A játék a kisgyermekkor legfontosabb fejlesztő tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. Ugyanis a kisgyerek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Az óvodában a kisgyerek felnőtt játszótársa az óvónő, aki a játékos tevékenységek során utánozható mintát nyújt. Amikor a játék már kialakult kissé háttérbe vonulhat, de továbbra is bevonható társ marad.

Így tág teret enged a gyerekek egymás közötti játékkapcsolatának kialakításához, fejlődéséhez. Ha a játék folyamata elakad segítővé, újból kezdeményezővé válik. E játékhoz az óvónő biztosítja a megfelelő csoportlétkört, a különböző eszközöket és játékszereket, valamint a helyet és az időt. A napirendben állandó helye és ideje van a szabadjátéknak.

A játék során az óvónő legfontosabb szerepe és célja, hogy *élményt* biztosítson a különböző játékformákhoz, mint például a mozgásos tevékenységekhez, a szerepjátékokhoz, az építő és konstruáló jellegű időtöltésekhez, a szabályjátékokhoz, a dramatizáláshoz és a bábozáshoz.

Az óvónő sok *népi és irodalmi költeménnyel, hagyományőrző rigmussal*, játékkal ismerteti meg (felolvassa vagy fejből elmondja) az őt hallgató apróságokat, melyeknek egy részét a gyerekeknek meg is tanítja és ünnepeken előadják.

A fejlesztő foglalkozások egyik legősibb eleme a *mesemondás, verselés és mondókázás*. E foglalkozások témái igazodnak az évszakokhoz, a közelgő ünnepekhez és más kiemelkedő eseményekhez.

Minden óvodának vannak saját hagyományai és ünnepei. A kiscsoportok megünneplik a tagok születésnapját, valamilyen saját készítésű ajándékkal vagy kis műsorral kedveskednek az ünnepeltnek. Az óvónő nagy szerepet kap az előkészítésben. A személyre szóló ajándék kitalálásához segítségül hívja a fantáziáját és a gyermekismeretét és persze a gyerekek irányításához és buzdításához (motiválásához) szükséges pedagógia módszereket. Mindez ahhoz szükséges, hogy a gyerekeket arra sarkallja, hogy ők maguk találják ki, hogy milyen apró tárgynak örülne a társuk és azt elkészítsék a rendelkezésükre

álló anyagokból, eszközök használatával, az óvónő segítségével. Egy-egy műsor programját az óvónő tervezi meg, nagy türelemmel megtanítja, majd, – a gyermekekkel együtt izgulva – mint egy jó rendező vagy karmester a háttérből „levezényli” a kis előadást.

Az óvónő **énekel, hangszereken játszik**, gyermekeknek szóló **lemezeket, kazettákat játszik le** magnón, lemezjátszón.

Szintén mindennapos az éneklés, zenélés. A közös éneklés, hangszerekkel történő hangkeltés során a gyerekek felfedezik a dallam, a ritmus és az ezt kísérő mozgások örömét. Tehát formálódik zenei ízlésük és kifejezőképességük. Ezek a fajta foglalkozások megkívánják az óvónőtől, hogy jó énekhangja legyen és legalább egy hangszerezen alapszinten játsszék.

Az óvodapedagógus a gyerekeknek különböző anyagokat és **kézi munka** technikák alapelemeit mutatja be és segíti, hogy ki-ki egyéni képességeihez mérten elsajátítsa.

Az anyanyelvi és ének-zenei nevelés mellett az óvodák nagy hangsúlyt fektetnek a képi ábrázolást és kézügyességet fejlesztő képzőművészeti technikák alkalmazására. Az ábrázoló tevékenységre: rajzolásra, festésre, mintázásra, építésre, stb. az óvónő az egész nap során teret, lehetőséget biztosít. Hozzáállásában az érezhető, hogy magához a tevékenységhez teremt kedvet, nem a mű, az eredmény az, ami feltétlenül fontos. E tevékenységek segítik az „emberpalánták” képi-plasztikai kifejezőképességének, komponáló,- térbeli tájékozódó és rendezőképességének alakulását; a képi fantázia világ és gondolkodás fejlődését, valamint növelik az esztétikai érzékenységüket, a szép iránti fogékonyságukat és igényességüket.

Játékos **mozgásfejlesztő foglalkozások vezetése** teremben és szabad levegőn, eszközökkel vagy anélkül, spontán kialakuló vagy szervezett formában.

Az ilyen időtöltések a mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térbeli tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet, csakúgy mint a személyiség akarati tényezőinek alakulását.

Látogatásokat, kirándulásokat szervez külső természeti vagy kulturális helyszínekre. Az óvodán belül különböző összejöveteleket rendez. E programokra felkészíti a gyerekeket, majd a látottakat, tapasztaltakat egy következő foglalkozáson feldolgozzák, szóbeli beszámolóval, rajzzal esetleg szerepjátékkal.

A gyermek a külvilág megismerésével olyan tapasztalatok birtokába jut, mely tágítja a világképét. Megismeri a szülőföld, a hazai táj jellegzetességeit, a helyi néphagyományokat, szokásokat, az őt körülvevő tárgyi környezetet és élővilágot, továbbá az emberi kultúra értékeit és ezáltal megtanulja ezek szeretetét, megbecsülését, védelmét is.

Az óvodapedagógus - az egyes napi tevékenységeknél - beiktat bizonyos ***munka jellegű játékos tevékenységeket***.

A tevékenységek bemutatásánál, kiosztásánál az óvónő kedvet teremt ahhoz, hogy a gyerekek elvállalják és szívesen el is végezzék azokat. Pl. segítség az óvónőnek vagy más felnőtteknek, a ***naposi munka, a környezet-, növény- és állatgondozás***, stb. Ezáltal alkalom nyílik a későbbi munkavégzéshez szükséges képességek, tulajdonságok: pl.: kitartás, önállóság, felelősség-vállalás, céltudatosság, együttműködés) alakítására, fejlesztésére. Természetesen a jó feladatvégzésért megdicséri a kisgyermeket. De ha a gyermeknek nem sikerült a megkívántakat beváltani, a türelmes szakember a részeredményeket is észreveszi és jó szóval jutalmazza. Buzdítja a csöppségeket, és reményt ad nekik a legközelebbi feladatmegoldáshoz. Folyamatosan ***kapcsolatot tart a gyermekek szüleivel***, családjával.

Az óvónő ***kapcsolatot tart*** még azokkal a ***intézményekkel***, amelyek az óvodába lépés előtt (pl.: bölcsőde, nevelőotthon), az óvodai élet idején (pedagógiai szakszolgálat intézményei, közművelődési intézmények), majd az óvodai élet után (iskola) meghatározó szerepet töltenek be a gyermekek életében.

A modern óvodai nevelési elméletek hangsúlyozzák azt, hogy a gyermekek nevelésénél, fejlesztésénél a leghatékonyabb, ha a szakemberek ún. pozitív megerősítést adnak, az elmarasztalás vagy dorgálás helyett! Azaz szóban jutalmazzák, dicsérik a gyerekeket. Természetesen a hitelesség érdekében ezek sohasem lehetnek hamisan hangzóak, a szakemberek mindig olyasmit emelnek ki a gyermek tulajdonságai, szándékai vagy cselekvései közül, amit igaznak vagy helyén valónak tartanak.

Követelmények

Munkakörülmények

Az óvónő napi tevékenysége változatos, bár naponta ismétlődik.

A munkavégzés körülményei kedvezőek. Részben az óvoda épületén belül végzik munkájukat, kedvező időjárás esetén a szabadban (udvaron, játszótéren, parkban) tartózkodnak.

A munkarend kötött, a munkanapok rendszerint 8 órásak, egy héten egy-két alkalommal túlórában, kiscsoportban foglalkozik azokkal a gyerekekkel, akikért a szülei csak később tudnak jönni.

Fizikai megterhelés, igénybevétel

A gyerekekkel az egész napos együttlét és foglalkozás jó fizikai erőnlétet, állóképességet igényel. A gondozói feladatok során nem egyszer fel kell emelnie a kisgyerekeket. Sokat kell mozogni, testhelyzetet változtatni, hajolgatni, guggolni. Ezért ép mozgásrendszerre van szüksége. Mindenféle külső megjelenésben észlelhető elváltozás hátrányt jelenthet abban, hogy az óvónő elfogadtassa magát a gyerekekkel, ill. a szülőkkel.

Munkaköre nem kíván különleges érzékszervi és mozgásos adottságokat. Azonban az ingerek pontos érzékelése lényeges. A nem javítható látási és hallási fogyatékoság akadályt jelent a pálya gyakorlása során.

Az óvónőnek sokat kell beszélnie, ezért a beszédképesség zavara kizáró oknak számít ezen a pályán. Ahhoz, hogy magára vonja a gyermekek figyelmét, fontos a jól artikulált, hangos beszéd, ami a légző- és hangképző szerveket igen nagy mértékben megterheli.

Munkája során kapcsolatba kerül:

- ◆ óvodás gyerekekkel,
- ◆ szülőkkel, a gyermek hozzátartozóival,
- ◆ dajkával, pedagógiai asszisztenssel,
- ◆ óvónő kollégákkal, az intézmény vezetőjével,
- ◆ óvodapedagógus szaktársakkal, vagy olyan szakemberekkel, akik speciális fejlesztést végeznek (pl.: logopédus, pszichológus, gyógypedagógus, gyámügyi ügyintéző, stb.),
- ◆ bölcsőde, iskola és a pedagógiai szakszolgálatok munkatársaival.

Milyen tulajdonságok, képességek megléte kedvező ebben a szakmában?

A *nyugodt, kiegyensúlyozott és érzelmileg stabil lelkiállapot* és az alapvetően *vidám, derűs természet* mindenképpen segíti azt, hogy az óvónő minden munkanapját szívesen töltse a kicsikkel. Ne okozzon feszültséget benne a gyerekzsivaj vagy az, hogy egyszerre legalább öt gyermek fordul hozzá különféle kéréssel, kérdéssel, illetve valamilyen fontos közlendővel.

Az óvónő a rá bízott gyerekekért személyes felelősséget vállal, mintegy szülő-helyettesi szerepet tölt be.

A gondozói feladatok ellátása, a foglalkozások vezetése irányítási és *jó együttműködési készséget* is igényel.

Munkája során sokat kommunikál. A *jó beszédképessége* révén könnyen megérteti magát a gyerekekkel és felnőttekkel egyaránt.

A gyerekekkel való foglalkozás a szakembertől szinte *állandó jelenléte*t kíván. Amíg egyes gyerekekkel vagy kiscsoporttal játszik, folyamatosan nyomon követi a csoportjába tartozó többi gyerek tevékenységét. Ehhez *jó megosztott figyelem* szükséges, hogy a különböző helyszínen zajló eseményeket átlássa. Ha valami rendbontást tapasztal, akkor arra gyorsan és a megfelelő módon reagáljon. Tehát az ilyen helyzetekben nélkülözhetetlen a *higgadt, határozott viselkedés*. A fegyelmezésből természetesen a jó szándék áradjon a gyermek felé, ne a felnőtt hatalma.

A játékok, fejlesztő foglalkozások során az óvónő által nyújtott viselkedés és viszonyulásmód modell értékű. Ezért szükséges a *jó mozgáskultúra, jól összerendezett mozgás, szem-kéz koordináció* és *legalább közepes szintű kéz- és ujjügyesség*. *Jó énekhang és egy-két hangszeren való alapszintű játék*. Elengedhetetlen a *jó esztétikai érzék*.

Az óvoda saját életének kialakításában, a szokások, helyi hagyományok megteremtésében az óvodapedagógus a saját ötleteire is támaszkodik. A foglalkozások érdekesebbé tételében is nagy hasznát veszi az óvónő a *kreativitásának, ötletgazdagságának*.

A gyermekekkel való foglalkozás nagyon sok örömet kínál, de nagy *tűrelmet, empátiát, rugalmasságot* és *alkalmazkodást* is kíván.

Milyen érdeklődési kör a legelőnyösebb ezen a pályán?

Az óvónői pálya azok számára lehet igazán vonzó, akik igazán szeretik a gyerekeket. Ez alatt ne szentimentális érzelmeket értsünk! Ebben a viszonyulásban az is benne van, hogy a gyermekek életkorát, egyéni fejlettségét, képességeit és személyiségjellemzőit figyelembe véve bizonyos értelmi, érzelmi és viselkedésbeli megnyilvánulásokat megkövetelünk tőlük. E megjelenéseket az óvónő – a nevelés-módszertani szakismereteket alkalmazva – jutalmazza. A jutalmazás eszközei lehetnek: pl.: szóbeli dicséret, elismerő mosoly, fejsimogatás, illetve olyan engedmények, melyeket minden gyermek elérhet, aki a megjelölt feladatot megoldja. Például, ha egy gyerek önként jelentkezik, hogy valamelyik társának vagy az óvó néninek segít, ezért járhat az a jutalom, hogy elsőnek játszhat egy kedvenc játékkal.

Szakképzés

Az óvodapedagógus képzés főiskolai (nappali, esti, levelező) képzés keretében szerezhető meg. Az alapképzés időtartama **3 év**, az óraszám nappali tagozaton 2500 óra.

Az oklevélben megnevezett szakképzettség: óvodapedagógus.

A képzés az óvodás gyermekek nevelésére jogosít.

A **képzési cél**: olyan óvodapedagógus szakemberek képzése, akik megalapozott általános és szakmai műveltséggel rendelkeznek, pedagógiai képességeik fejlettek, ön- és emberismeretük megfelelő, gyermekközpontúak és érzelem-gazdagok. Ezáltal – a családdal és a társadalmi környezettel együttműködve – alkalmasak az óvodás gyermekek tudatos fejlesztésére, nevelésére, az egyetemes és nemzeti értékek, erkölcsi normák közvetítésére.

A képzés tartalmi irányai:

- ◆ tudományos megalapozottságú pszichológiai és pedagógiai ismeretek rendszere,
- ◆ nevelésmódszertan, foglalkozásvezetés módszertana,

- ◆ gyakorlati képzés.

Kötelező szigorlati tárgyak:

- ◆ filozófia,
- ◆ pszichológia,
- ◆ pedagógia.

A tanulmányok szakdolgozat-készítéssel, gyakorlati záró foglalkozással és záróvizsgával fejeződnek be.

Az alapképzéssel egyidejűleg vagy azt követően speciális szakismeretek szerezhetők: gyermektorna, vizuális nevelés, kézműves ismeretek, bábjátás területén. E szakismeretek megszerzéséről az oklevélhez kiegészítő „Tanúsítványt” csatolnak.

Továbbképzési lehetőségek

Óvodai munkaviszonyban álló felsőfokú vagy főiskolai végzettséggel és óvodapedagógusi szakképzettséggel rendelkezők számára a következő továbbképzési szakokat indítják:

- ◆ Óvodapedagógus, fejlesztési szakirány.
- ◆ Vezető óvodapedagógus szakirány.

Szakmai gyakorlat és szakmai továbbképzés az Európai Unióban

Az alábbi honlapon különböző nemzeti és nemzetközi oktatási-képzési pályázati programok találhatóak. Így többek között az Európai Bizottság Socrates oktatási, és Leonardo da Vinci szakképzési programjai, valamint a felsőoktatásban résztvevők közép-európai CEEPUS programja.

A honlap információt nyújt a felsőoktatási rendszereket támogató Tempus III. és az Erasmus Mundus programokról, valamint az Európai Unió Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogramjának lehetőségeiről.

Elérhetőség: www.tka.hu

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresetek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

A szakma jövőjéről készült tájékoztatás a <http://www.epalya.hu/munka/foglalkozas.php> weblapon érhető el, a foglalkozás megadásával.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal
Felelős kiadó: Piriši Károly főigazgató

Készült 1999-ben. Aktualizálva 2008-ban az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával.
A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.